

**Forum Competens Quæstionibus ex Universo Jure
selectis, atque ad praxin utilissimis illustratum, Seu
Tractatus Canonico-Civilis**

Friderich, Melchior

Ingolstadium, 1709

§. I. An Judex extra suum territorium existens jurisdictionem in subditos
exercere possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61662)

tionem competentia & incompetentia est Judex competens, ac per consequens quoad condemnationem expensarum & damnorum tanquam connexam iudicio competentia & incompetentia, ut in L. 2. ff. *siquis in jus vocat.* notant Bartol. n. 13. & Fulgof. n. 11.

CAPUT III.

De Limitibus Fori Competentis.

§. I.

An Judex extra suum territorium existens jurisdictionem in subditos exercere possit.

S U M M A R I U M.

30. Extra territorium iurisdictionis nulla est.
31. Neque extra illud exerceri etiam in subditos potest.
32. Nec isti extra illud comparere tenentur.
33. Nisi in id consenserint cum licentia iudicis territorij alieni.
34. Aut iudex proprius alibi quidem habitet, hic tamen, ubi subditus est, iurisdictionem habeat.
35. Aut iudex Ecclesiasticus à proprio territorio & Diocesi fuerit injustè expulsus.
36. Aut causa non requirat iudicalem cognitionem.
37. Potest Superior extra suum territorium delegare iurisdictionem intra illud exercendam.
38. Et statutum extra illud facere valiturum intra illud.
39. Ac in notorijs contra subditum procedere.
40. Atque censuram in eum ferre, quæ causæ cognitionem & citationem non requirit.
41. Ius dicens in alieno territorio sequitur statuta & stylum proprii.

30. Sicut nullum forum respectu cuiusvis personæ & causæ competens est, ut diximus n. 4. & 10. ita nec quocunque terrarum extenditur, sed certis locorum limitibus constringitur, cer-

certoque territorio, quod ab eo dictum quidam putant, quod magistratus ejus loci intra eos fines terrendi, id est, submovendi jus habet, inquit Pompon. *L. Pupillus 239. §. 8. ff. de V. S.* si Forum Sacrum Ecclesie excipias: per hanc enim Christus, jam olim id prævidente Davide *Psal. 71. v. 8.* dominatur à mari usque ad mare, & à flumine usque ad terminos orbis terrarum. Jurisdictio itaque extra territorium nulla est, & extra illud jus dicens est instar privati. *L. 3. ff. de offic. Præsid. L. observare §. Ingressus ff. de offic. procons.* Unde cum Hier. de Monte *tr. de fin. regund. c. 77. n. 1. Natta tom. 1. consil. 149. n. 19.* ac alij aiunt, jurisdictionem radicatum esse in territorio, sicut nebula super palude, ut ab eo avelli nequeat. Verùm quamvis regula certa esse videatur, quod forum competens ultra territorium non porrigatur, seu jurisdictio extra illud exerceri nequeat, explicanda tamen est, cum & ipsa, sicut ferè reliquæ, suas patiatur & difficultates, & limitationes. Itaque primò agemus de jurisdictione Contentiosa, tum de Voluntaria.

31. De Contentiosa igitur Jurisdictione quaeritur I. An Judex, si existat extra suum territorium, eam exercere possit in suos subditos, de ipsorum delictis, contractibus &c. cognoscendo & judicando. Responsio communis & certa DD. est negativa ex *L. ult. ff. de jurisdict. L. 3. ff. de offic. præsid. C. 2. in fin. de Constitut. in 6. Clem. 1. de Foro comp.* Procedit hæc regula etiam tunc, quando is existit quidem in suo territorio, in loco tamen illius exempto. *C. cum Episcopus 7. de Offic. Ordin. in 6. & Gloss. ac DD. ibi.* Nam paria sunt esse in loco exempto, & esse extra territorium. Jason & Decius *in cit. L. Felin. in c. grave de Offic. ordin. n. 2.* Procedit item, tametsi Judex alieni territorij consentiat: nam nisi etiam subditi consentiant, jus ipsis dicere nequit, cum inviti extra territorium trahi nequeant. *Can. 3. V. Nisi vocatus §. C. 7. V. Nisi cum voluntate 9. q. 2. & extra territorium jus dicenti impunè non pareatur cit. L. ult. ff. de jurisdict.* Procedit denique, si subditi sint in proprio territorio siue cum suo iudice in alieno. Zasius *in*

sit. L. ult. n. 3. qui ibidem varia corollaria ex data regula deducit, non improbante Laym. *in C. 2. de Consuet. in 6. n. 4.* I. Si Archiepiscopus in sui Suffraganei seu subjecti Episcopi dioecesi fortè commorans, ibi causas per appellationem ad se devolutas tractare velit, excipi potest, quòd extra dioecesin jus dicenti impunè non pareatur. Verùm refragantur alij, nominatim Seraphin. *decis 1138.* Barbosa *p. 1. de Offic. Episc. tit. 4. n. 61. & L. 1. iur. Eccl. c. 7. n. 59. & 60.* ipsèque Laym. *in C. 5. de Offic. ordin. in 6. n. 1. &* causas appellationum ab Archiepiscopo etiam in dioecesi Episcopi, à quo provocatum est, decidi posse meritò asserunt, cùm id decisum sit *cit. C. ut litigantes 5. de Offic. Ordin. in 6.* & quidem absque consensu Episcopi & partis provocatæ, ut ex *eod. cap.* manifestum est. II. Si Universitas Studiorum tempore pestis vel belli aliò commigret, Rector in aliena civitate ac velut extra suum territorium, inter Studiosos jus dicere non potest: nisi nova promissione aut juramento se obligent ac subijciant, etiam in ordine ad illum locum. Verùm etiam istud falsum esse censeo, casu, quo Universitas vel Principis auctoritate vel consensu Magistrorum aliò migrat, quamvis solùm ad tempus, ac Studiorum prosecutio ibi fiat: tunc enim ibi est Universitas; hæc autem ubi est, ibi Rector suum quasi territorium habet. Aliud foret, si Rector & Studiosi in aliquo loco convenirent alia de causa ac velut fortuito & non constituendi ibi Musarum domicilij. III. Qui bannitum ex territorio proscriptum, offendendi facultate concessâ, extra territorium offendit, puniri potest. Hæc benè juxta doctrinam Baldi *in L. 1. n. 6. ff. de hered. instit.* ac aliorum, quòd sententia banni non excedat territorium bannientis seu proscriptentis. IV. Ministri judicis criminofum fugientem extra territorium, ultra illud & in alieno persequi non possunt, multò minus capere. Sic quoque communis cum Baldo *in c. olim. de Dolo & contum.* Bartol. *in L. quod ait lex præ. ff. ad L. Iul. de adult.* Verùm de hoc plura infra.

32. Ex dictis consequens est, non posse subditum à Judice sui domicilij citari extra territorium seu locum sui domicilij, seu ut

in

in alieno territorio compareat: quia citare est exercere jurisdictionem, *Clem. Pastoralis de sent. & re jud. L. cum Clericis 25. & L. omnes 33. C. de Episcopis & Cler.* at jurisdictione, ut modo dictum est, extra territorium exerceri nequit. Unde *cit. Clem.* deciditur, sententiam latam contra citatum extra citantis territorium existentem ipso jure nullam esse. Diximus, non posse subditum à Judice domicilij extra locum domicilij citari: utrum autem & quomodo extraneus citari possit ad forum Contractus, Delicti, ac Rei sitæ, proprio loco dicetur, quando agemus de foro Contractus, Domicilij, ac Rei sitæ.

33. Regula sic declarata non uno modo limitanda est. Primus est, quem modo diximus, posse videlicet Judicem in alieno territorio jus dicere, si & partes & Judex alieni territorij consentiunt. Et quamvis aliqui ultimum hunc consensum necessarium esse negent, requirunt tamen alij, quos magno numero adducunt *Oli-va de Foro Eccl. p. 3. q. 2. n. 4. & Sanch. de Matr. L. 3. disp. 19. n. 8.* quia in alterius territorio absque consensu proprii Judicis jurisdictionem exercens videtur injuriam illi inferre. *arg. L. 3. ff. de Offic. præf. urb. & L. 13. §. fin. ff. de Injur.* Sufficit tamen consensus tacitus, videlicet si utraque pars litigans, & territorij Judex sciant, ab illo alieno jurisdictionis exercitium parari, & cum possent, non contradicant. *arg. L. sæpè ff. de Re judic. & L. Cajus ff. de pignor. action. Alex. in L. fin. ff. de Jurisd. n. 8. Ugol. de Censur. tab. 1. c. 27. §. 1. n. 5.* Neque obstat textus *C. statuimus. 11. §. in nullo de Rescript. in 6.* ubi requiritur consensus expressus: quia præterquam quòd ibi agitur de quodam speciali casu, sermo est non de ordinario Judice, sed de delegato, cujus potestas longè arctior est, & solum tanta, quantam esse vult delegans.

34. Secundò limitat *Oli-va l. c. n. 6.* atque ex *Innoc. Panor. & Butrio in C. Norvit de Offic. legati, Bartol. in L. un. C. de Metrop. Berit. Castr. in cit. L. ult. ff. de Jurisdic.* *Jasone, Decio & alijs*, posse Judicem, qui duo habet territoria, si existat in uno, jurisdictionem exercere in alio, id est, in subditos illius territorij,
in

in quo non residet. Verùm cit. DD. loquuntur de casu, quo quis plures regiones sub sua jurisdictione continet, ut Imperator provincias Germaniæ, Legatus Pontificius plures dioeceses &c. quæ tamen ratione non habet plura & distincta territoria, & sic dum residens in Austria jus dicit existentibus in Suevia aut Bavaria, jurisdictionem non exercet extra territorium, quod vetat illa, quam n. 31. attulimus, regula.

35. Tertia, eaque propriè dicta, limitatio est, quòd juxta *Clem. 1. de Foro comp.* Episcopi, & consequenter etiam Archiepiscopi & Primates, vi injusta è sua dioecesi expulsi, si in aliqua ejus parte nec per se nec per suos Vicarios jurisdictionem exercere valent, id possint in aliqua alieni territorij civitate vel loco insigni viciniore; licentiã tamen Ordinarij illius loci prius petita, licet non obtenta. Quod cum concessum sit Episcopis propter ipsorum dignitatem, non facta mentione Prælatorum inferiorum, idcirco ad hos Clementinæ privilegium non extenditur. Glossa *ibi V. Episcopis*, Cardin. n. 13. Anchar. n. 3. Imò ob datam rationem probabilius est, non posse extendi ad Prælatos jurisdictionem quasi Episcopalem habentes: de quo fusè Oliva *l. c. à n. 10.* Sed & Episcopi in alieno territorio judicare queunt solum illos, qui subditi ipsis sunt ratione domicilij; non verò eos, qui contractum in ipsorum dioecesi inierunt, aut delictum commiserunt. Gloss. *in cit. Clem. V. subditos* communiter recepta, Anchar. n. 12. Card. *in §. Eisdem V. quinto quæro.* Non tamen necesse esse videtur, uti requirunt cit. Gloss. & Card. utrumque litigantem esse subditum Episcopo; sed sufficit subditum esse reum, ut tenet Panor. *in cit. Clem. V. an autem*, & latè defendit Oliva *l. c. à n. 14.*

36. Quartò limitanda est supra posita regula, & dicendum, posse extra territorium expediri causas, quæ non requirunt cognitionem judicialem, sed solum extrajudicialem informationem, & ubi partium contentio non est. Gloss. *V. Terminos* Joan. Andr. Anchar. Card. Panor. ac alij *in C. Novit. de Offic. Legati.* Bald. Castr.

Castr. Jaf. & Decius in *L. ult. ff. de. Jurisd.* Silvester *V. Absolutio*,
n. 4. Sayrus *L. 1. c. 14. n. 6. & L. 2. c. 21.* ac alij. Exemplum in
 dispensatione denuntiationis matrimonialis ponit Sanch. *L. 3. de*
Matr. disp. 8. n. 4. & aliud Menoch. *L. 1. arbitr. q. 19. n. 10.* de
 Judice, qui liberum & absolutum arbitrium habet, ac idcirco sine
 causæ cognitione procedere potest. Quòd si Judex ad hoc, ut
 extra territorium possit procedere, vellet procedere absque causæ
 cognitione & citatione partis, ubi hæc requiritur, processus fo-
 ret nullus, cum citatio partis sit fundamentum jurisdictionis con-
 tentiosæ & cognitionis judicialis. *§. fin. Inst. de pœn. tem. litig. &*
parte non citata processus sit nullus.

37. Quintò Tametsi Judex de causa ad contentiosam juris-
 dictionem pertinente extra suum territorium cognoscere nequit,
 poterit tamen juxta Gloss. *V. sed delegare*, Corrasium, Brunne-
 man. ac alios in *L. fin. ff. de Offic. præf. Urb.* Zasium in *L. ult. ff. de*
Jurisdic. n. 19. Oliva *cit. q. 2. n. 20.* Struvium *exercit. 4. tit. 12.*
in fin. illam alteri delegare, ut intraterritorium de ea cognosca-
 tur. Ita enim *cit. L. ult.* loquitur Ulpianus: *præfectus urbi, cum*
terminos urbis exierit, potestatem non habet: extra urbem potest
jubere judicare. Sensus juxta prædictos Interrpp. est, posse, dum
 existit extra urbem, aliquem delegare, qui judicet intra urbem.
 Non ignoro variè & legi & exponi hanc legem: aliqui enim
 aiunt, omissam esse particulam *Nec*, & legendum esse *nec extra*
urbem, & ita se reperisse in quodam manuscripto testatur Go-
 thofredi *ibid.* Emendat Hotoman. *L. 4. obs. 13.* legitque *intra ur-*
bem. Alij denique verba *extra urbem* connectunt non verbo *ju-*
bere, sed *judicare*, ita ut sensus sit, si intra urbem est, judicem
 dare posse, qui extra urbem judicet intra centensimum lapidem.
 Illud verum est, quod notat Glossa ab omnibus recepta in *C. No-*
vit de Offic. legati V. omnibus, non posse cogi subditos ad ac-
 ceptandam hujusmodi delegationem. Ratio est, quia, ut su-
 præ diximus, Judici extra territorium existenti subjectio non de-
 betur, & absens regulariter habetur tanquam privatus. Unde si-
 cut

cut invitus delegari nequit, qui non est subditus juxta *c. Pastoralis 11. de Offic. Ordin.* ita ob eandem rationem non potest contra invitos fieri delegatio

38. Sextò Princeps extra territorium existens statutum facere potest, ut sentiunt Lopus in *C. 2. de Constit. in 6. Franc. in C. Romana 5. §. Caveat de sent. Excomm.* quia statutum non requirit cognitionem judicialem, neque ut statuens sedeat pro tribunali, licet pertineat ad jurisdictionem contentiosam, quia invitos subditos ligat.

39. Septimò Judex extra territorium existens potest contra subditum procedere in notorijs, juxta Hostiens. Joan. Andr. Panor. Anchar. & Cardin. in *C. Novit de Offic. Legati.* Rationem dant: quia in notorijs non requiritur causæ cognitio. *C. evidentia de accus. & Can. Manifesta 15. 11. q. 1.* nec in notorijs requiritur citatio. *C. cum sit Romana §. præterea de appell.* Contrarium tenent Imola in *cit. C. Novit.* Jason in *L. ult. ff. de Iudic. n. 23.* & Decius *n. 24.* opposito ducti fundamento, quòd videlicet etiam in notorijs opus sit citatione. Verùm hoc plerique alij rejiciunt, & citationem necessariam esse negant, si factum est notorium, & certum simul ac notorium est, absenti nullam defensionem competere. Quia finis citationis est, ut citatus se possit defendere; hic autem finis cessat, quando notorium est, nullum reo effugium & defensionem competere. Excipiunt sententiam censuræ: hanc enim negant ferri posse absque citatione, tametsi crimen, ob quod ferenda sit, negari ab notorietatem nequeat, eò quòd præter crimen etiam contumacia requiratur, hæc autem absque monitione & citatione non detur. Verùm fieri potest, ut & contumacia sit notoria, eò quòd delinquens jam antè monitus perseverarit in delicto, quo casu absque alia citatione excommunicari poterit, ut patet ex *C. 1. de Iudic.* & notant ibi Panor. *n. 38.* ac Decius *n. 25.*

40. Ex dictis inferitur, quid respondendum sit ad celeberrimam & agitatissimam controversiam, quâ quæritur, utrùm Præ-
latus

latus absens à suo territorio ferre in subditos censuram possit. Dicendum enim est, ferre posse, si opus non est causæ cognitione aut citatione; secus, si hac opus sit, uti plerumque est. Videri possunt Navarr. in *Man. c. 27. n. 27. n. 6.* & in *C. cum contingat 2. caus. nullit. n. 5. de Rescript. Suar. de Censur. disp. 5. sect. 4. & disp. 7. sect. 3.* Sayrus *L. 1. thesaur. c. 14. n. 4. & 6.* Oliva de *Foro Eccl. p. 3. q. 2. à n. 24.* Delbene de *Immun. Eccl. c. 12. dub. 6.* Mihi non vacat rem pluribus examinare. Uti nec illud, an valeat absolutio à censuris facta ab Episcopo extra Dioecesin existente. Breviter dicendum est cum communi DD. quos allegat Oliva *l. c. n. 47.* valere, si fiat absque cognitione judiciali; secus, si ista adhibeatur.

41. Cum in recensitis modò casibus extra suum territorium jus dicere possit Judex, quæstio est, an si id facit, facere debeat juxta statuta & consuetudinem ac stylum alieni territorij, in quo nunc jurisdictionem exercet, an proprij. Respondet Glossa in *cit. Clem. un. de Foro comp. V. omnimodam*, eamque secutus Anchar. *n. 13.* Card. *S. iisdem n. 3.* & Bald. in *L. ult. ff. de jurisd.* debere judicare juxta statuta & stylum sui territorij: tametsi enim Judex in ijs, quæ ordinem judicij requirunt, servare debeat leges illius fori, in quo cognoscit, ut asserit communis sententia cum Anchar. *l. c.* Panor. in *C. quod Clericis de Foro comp. n. 10.* Bart. in *L. cunctos populos C. de SS. Trin. n. 48.* quia tamen jus dicens in alieno territorio fingitur esse in proprio, eo ipso, quod est proprius horum litigantium Judex & non alienus, idcirco sicut stare deberet statutis sui territorij, si in isto jus diceret, ita pariter, si dicit in alieno.

§. II.

An Lex & Præceptum ferri possit subditis in alieno territorio existentibus.

S U M M A R I U M.

42. *Multiplex quæstio proponitur.*

E 2

43. *Sta-*